

10 Μαρτίου 2020

Η Λειτουργία των Προηγιασμένων (μέρος 1ο)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Καρδιά της Μ. Τεσσαρακοστής είναι η θεία λειτουργία των Προηγιασμένων δώρων. Μπορούμε χωρίς υπερβολή να ονομάσομε τη λειτουργία αυτή, μαζί με τα λειτουργικά χειρόγραφα, «Λειτουργία της Μ. Τεσσαρακοστής», γιατί πραγματικά αποτελεί την πιο χαρακτηριστική ακολουθία της ιεράς αυτής περιόδου. Είναι δυστυχώς αλήθεια, ότι πολλοί από τους χριστιανούς αγνοούν τελείως την ύπαρξη της, ή τη ξέρουν μόνο από το όνομα, ή και ελάχιστες φορές την έχουν παρακολουθήσει. Δεν πρόκειται να τους κατηγορήσουμε γι' αυτό. Η λειτουργία των Προηγιασμένων τελείται σήμερα στους ναούς μας το πρωί των καθημερινών της Τεσσαρακοστής, ημερών δηλαδή εργάσιμων, και γι' αυτό πολύ λίγοι είναι εκείνοι που δεν δεσμεύονται κατά τις ώρες αυτές από τα επαγγέλματα ή την υπηρεσία τους. Σε πολλούς ναούς τελείται κάθε Τετάρτη απόγευμα, σε ώρες που πολλοί, αν όχι όλοι οι πιστοί, έχουν τη δυνατότητα να παρευρεθούν στην τέλεση της.

Το όνομα της η λειτουργία αυτή το πήρε από την ίδια τη φύση της. Είναι στην κυριολεξία λειτουργία «προηγιασμένων δώρων». Δεν είναι δηλαδή λειτουργία όπως οι άλλες γνωστές λειτουργίες του Μ. Βασιλείου και του ιερού Χρυσοστόμου,

στις οποίες έχομε προσφορά και καθαγιασμό τιμίων δώρων. Τα δώρα είναι εδώ καθαγιασμένα, προηγιασμένα, από άλλη λειτουργία, που τελέσθηκε σε άλλη ημέρα. Τα προηγιασμένα δώρα προτίθενται κατά τη λειτουργία των Προηγιασμένων για να κοινωνήσουν απ' αυτά και να αγιασθούν οι πιστοί. Με άλλα λόγια η λειτουργία των Προηγιασμένων είναι μετάληψη, κοινωνία.

Για να κατανοήσομε τη γενεσιουργό αιτία της λειτουργίας των προηγιασμένων πρέπει να ανατρέξουμε στην ιστορία της. Οι ρίζες της βρίσκονται στην αρχαιότατη πράξη της Εκκλησίας μας. Σήμερα έχομε τη συνήθεια να κοινωνούμε κατά αραιά διαστήματα. Στους πρώτους όμως αιώνες της ζωής της Εκκλησίας οι πιστοί κοινωνούσαν σε κάθε λειτουργία, και μόνον εκείνοι που είχαν κάνει διάφορα σοβαρά αμαρτήματα αποκλείονταν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα από τη μετάληψη των αγίων μυστηρίων. Κοινωνούσαν δηλαδή οι πιστοί απαραίτητως κάθε Κυριακή και κάθε Σάββατο και ενδιάμεσως της εβδομάδας όσες φορές ετελείτο η θεία λειτουργία, τακτικά ή έκτακτα στις εορτές που τύχαινε να συμπέσουν μέσα στην εβδομάδα. Ο Μ. Βασίλειος μαρτυρεί, ότι οι χριστιανοί της εποχής του κοινωνούσαν τακτικά τέσσερεις φορές την εβδομάδα, δηλαδή την Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή (Επιστολή 93). Αν πάλι δεν ήταν δυνατό να τελεστεί ενδιάμεσα της εβδομάδας η θεία λειτουργία, τότε οι πιστοί κρατούσαν μερίδες από τη θεία κοινωνία της Κυριακής και κοινωνούσαν μόνοι τους. Το έθιμο αυτό το επιδοκιμάζει και ο Μ. Βασίλειος. Στα μοναστήρια και ιδιαίτερα στα ερημικά μέρη, όπου οι μοναχοί δεν είχαν τη δυνατότητα να παραβρεθούν σε άλλες λειτουργίες εκτός της Κυριακής, έκαναν ό,τι και οι κοσμικοί. Κρατούσαν δηλαδή αγιασμένες μερίδες από την Κυριακή ή το Σάββατο και κοινωνούσαν μόνοι τους. Οι μοναχοί όμως αποτελούσαν μικρές ή μεγάλες ομάδες και όλοι έπρεπε να προσέλθουν και να κοινωνήσουν κατά τις ιδιωτικές αυτές κοινωνίες. Έτσι αρχίζει να διαμορφώνεται μια μικρή ακολουθία. Όλοι μαζί προσευχόντουσαν προ της κοινωνίας και όλοι μαζί ευχαριστούσαν το Θεό, που τους αξίωσε να κοινωνήσουν. Αν υπήρχε και ιερέας, αυτός τους πρόσφερε τη θεία κοινωνία. Αυτό γινόταν μετά την ακολουθία του εσπερινού ή της Θ' (εννάτης) ώρας (3 μ. μ.), γιατί οι μοναχοί έτρωγαν συνήθως μόνο μια φορά την ημέρα, μετά τον εσπερινό. Σιγά - σιγά θέλησαν να εντάξουν την κοινωνία τους αυτή στα πλαίσια μιας ακολουθίας, που να υπενθυμίζει τη θεία λειτουργία. Κατά τον τρόπο αυτό διαμορφώθηκε η ακολουθία των Τυπικών (δηλαδή κατά τον τύπο της θείας λειτουργίας), προς το τέλος της οποίας κοινωνούσαν. Αυτή είναι και η μητρική μορφή της Προηγιασμένης.

συνεχίζεται...